

Observatoriul se de două ori în
septimana, miercuri și sâmbătă.

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., Anu la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisi
cu post'a în lăntulu monarhiei
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— În străinatate pe 1 anu 10 fl.
său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său
11 franci; — numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,
se platescu pe scrie său linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la adon'a și a
trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face în
modulu celu mai usioru prin asem-
natiunile postei statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariulu
Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 8.

Sibiu, 27/8 Februaru 1879.

Anulu II.

Gimnasia, academiile de dreptu, universitati.

(Urmare.)

II. În adeveru, dacă câteva universitati germane merita cea mai rigoroasă imputare pentru-că dau pe bani (câte 60 de taleri?) diplome de doctori la multi ignoranti, era pe alții îi facu „doctores in absentia“ totu pentru bani, apoi și speculele dela universitatea din B.-Pest'a trebuia se se dea odata pe facia. Totu „Pester Lloyd“ (din 8 Ian) spune în termeni sarcastici, că modulu compunerii comisiunilor examinatorie a deschis usia și porța la o mare demoralisatiune, că examenele din discipline speciali n'au nici-unu întielesu și sunt numai pedeci în progressu, se se cêra examenul de stat, și dela cei ce voiescu se'si castige diploma de doctori, rigoroșele, că-ci fôra de acestea s'aru prea în multi asia numitii juristi buni numai de a numera la §§-i și altu nimicu. Se se puna multu mai mare temei pe dreptulu romanu, pe sciintiele de stat și pe alte discipline, care în acestea tîeri abia sunt cunoscute dupa numele lor, buna-ôra că economi'a politica, nationale, sociale, că sciinti'a finantieru etc.; că-ci lips'a acestora se simte preste totu, era mai alesu în corpulu legislativu (dieta) și în ministeriu. Si că se nu prea sporimu vorb'a, nu numai „P. Ll.“, ci și dintre membrii comisiunei, barbati de mare auctoritate, cerura, că sisthem'a actuale ungeresca dela universitate se fia aruncata în camar'a cu vechituri și în loculu ei se fia adoptata sisthem'a ce fusese introdusa de fostulu ministru c. Leo Thun sub absolutismu, că-ci este multu mai buna. În fine ungerii se nu se mai inchida prin limb'a loră că cu murii (zidurile) din Chin'a, de cătra cultur'a sciintifica européna.

Pana la ce mesura mai domnesce în acestea tîeri întunereculu nesciintiei în mai multe specialitati juridice, s'a vedutu mai de curendu chiaru și în miuloculu nostru alu romanilor. Astadi în tóta Erop'a luminata sciinti'a economiei nationale și politice este tînuta în mare onóre; multime de cathedre s'au deschis pentru acêsta sciintia pe la universitati; în câteva tîeri elementele ei se propunu inca din gimnasiu; barbati de stat din cei mai renumiti se ocupa mereu cu acêsta sciintia, fôra care nu pôte fi nici vorba de avuti'a nationale, era fôra acêsta nu pôte fi nici de li-

bertate. Axioma este: În Europ'a nici-unu poporu saracu nu pôte ajunge la libertate, sau dacă și ajunge, o perde érași. Libertatea costa bani, avere. Cersitoriloru nu se dà libertatea, și cersitorii carii voiescu se o ia că comunardii din Parisu, că socialistii din Germani'a, sau că brigantii din Itali'a, sunt persecutati de ceealalta parte multu mai numeroși, mai potente și mai solidaria a societatiei, inpuscati, spendiurati, dusi la galera, exilati în insule, unde se face pipe-riulu și domina frigurile galbene cu môrte sigura, ori tramisi în lanturi la Siberi'a, sau în minele din Uralu. Problemele economiei nationale sunt immense și tôte popôrale europene sunt agitate de ele. Lupt'a între plutocrazia (domni'a capitalului) și între saracia, proletariatu, a strabatutu până la B.-Pesta, și fiti siguri, că ea că mane va ajunge la Bucuresci, cu tóta dotarea insuratieilor (neogami) prin stat și cu tóta migratiunea în Dobrogea. Éca totu atâtea cauze pe langa nenumerate altele, pentru-că juristi și nejuristi, bogati și saraci se se ocupe de aci înainte inadinsu de sciintiele susu numite. Pre candu ne stá deschise colónele „Gazetei Trans.“, dupa-ce recomandaseram de repetite-ori acelea sciintie, amu și publicatu în 1876 vreo 12 articlii practici din sfer'a economiei nationale, cu aplicare anume la bogat'a Transilvani'a, care inse pe langa ce e spoliata că și cum ar fi fostu subjugata prin sabia, e tînuta și în nesciintia chiaru asupra problemelor vitali. Indata la deschiderea „Observatoriulu“ în 1878 amu și promisuri lectoriloru studie și discussiuni national-economiche, ne și tînuram de cuventu. Ce se vedi inse! În Sept. a. tr. unu „ilustru“ publicistu marcatu cu ss., înfrunta aspru pe redactorulu „Observatoriulu“, în diariulu „Romani'a libera“ din Bucuresci, că-ci publica articlii din sfer'a economiei nationale. În Ianuariu a. c. unu altu publicistu din Brasiovu, renumitu până la marginile pamentului, isi bate jocu de noi totu din acea cauza. Nu cumva acesti mari publicisti romanesci voru fi descoperitu vreunu altu principiu și alta sisthem'a de a înavut'i fericii pe popôra, de exemplu, precum ar fi cersitorii pe la biserică în dile de serbatori, pe la bolte în dilele sambetei, că în Bucuresci și în tôte comunele urbane din Orientu? În casulu acesta, doctrinele celor mai renumiti economisti europeni, că Fr. Quesnay, Adam Smith, Frid. List, A.

Müller, Say, Rau, Roscher etc. etc. au se dispara din lume.

Atâtu în Ungari'a cătu și în Romani'a este cunoscutu de comunu, că la schimbări de ministeriu cea mai mare dificultate este pentru ori-ce partida politica, că se aște individi bine preparati și apti pentru portofoliile de finantie, de lucrari publice, de agricultura și comerci. Se intri apoi în ori-care din acelea trei ministere și se întrebă, din ce ómeni este compusu personalulu, prin care ministrii de resortu sunt obligati a fericii tîer'a. În mai multe posturi vei afla aplicati ómeni din clasa comerciantiloru nefericiti și scapatati; dara acestia celu pucinu sunt exercitati în calculatiuni arithmetice, știu se pörte „catastife“ (comptabilitate) și se traga bilantiu de date și luata, adeca de active și passive, pre candu multi juristi esiti dela facultati cu diplome aurite, nu știu nici atâta. Pentru aceea inse noi romanii și domni magiari totu nu avemu nici-o trebuintă se ne spargem capetele cu sciintie de acestea moderne. De ce óre s'au datu și se dau evreiloru drepturi politice? Fîresce pentru aceea, că anume ministeriulu finantieru și alu comerciului se trêca în manile lor, că-ci nu e demnu de popôra asia nobili, că se mai pörte și socoteli, se faca pe comptabili-Buchhalter. Au nu vedeti, că pentru romanii și magiari functiunile din cele trei departamente sunt o adevărata pedepsă? De ce se nu ocupe loculu loră câteva mii de evrei, carii „știu socotéla“ (espression de Bucuresci). Afacerile caliloru ferate au ajunsu în secolulu nostru la importanția asia de mare, împreunate cu nenumerate cestiuni economice grele și cu comptabilitate fôrte complicata, cătu în unele staturi se deschide pentru ele câteva unu departamentu. Acêsta se va întempla și la noi. Dara apoi totu magiarii și romanii se'si scurte die viati'a cu conducerea lor, candu se afla destui francesi, germani și evrei, carii pentru modest'a plata anuale fixa de câte 40 mii fiorini*) și dreptu de pensiune, primescu se fia directori la linii de cali ferate, pentru 15 mii fl. vice-directori, pentru 6—7 mii capi de sectiuni, și preste acestea se nu incomodă pe nici-unu magiaru sau romanu cu rogarea,

*) 100 mii de franci. Camu atâta se platescu chiaru și în statulu nostru la directorii liniiloru, plus locuinta stralucita, incaldu, luminatu, diurne etc.

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Romeo și Julieta.

De Luigi da Porto.

Traducere de: Fr. Damé.

(Urmare.)

III.

Dejá de multu Romeo nu mai era la Veron'a, și Julieta nu se mai vedé de cătu scaldatu în lacrima. Frumsetiea ei se vestejia; mam'a sa, care o iubia fôrte multu, o întreba într'o di despre caus'a dorerei sale.

— O! fiic'a mea, te iubescu mai multu de cătu viati'a. Spune-mi de ce esti trista. De ce plangi mereu? Déca ai vre o dorintă, spune-mi o mie, care pentru a te mangaiá sunt gatá se facu totu ce este cu potiintia.

Julieta nu dete de cătu slabe cuvinte; mam'a sa credu ca tóta acêsta intristare nu provine de cătu din dorint'a de a avea unu barbatu. Temerea și rusinea împedecau fara îndouieála pe Julieta de a marturissi acêsta. De aceea, crediendu ca va asicură linistea fiicei sale, se otari a vorbi cu sociulu seu.

— Domnule, și spuse densa, fiic'a nôtra slabesc necontentu; insuti poti recunósce, ca nu mai e astadi cum era alta-data. Adesea, déra totu-deauna în zadaru, am întrebatu-o despre caus'a intristarei sale. Eu nu vedu alta cauza, de cătu dorint'a sa de a se maritá. Inse, că o féta cinstita, nu a îndrasnitu nici-odata se marturisesca acêsta. Că se nu se prapadésca, n'ar fi bine se și damu unu barbatu? La Santa Euphemia viitóre va avea optu-spre-diece ani, și se scie, ca de la etatea acêsta, femeiele încep a perde mai multu în frumsetie, de cătu a castigá. Dealmintrele este o marfa, pe care nu se cuvina a o pastrá acasa. Nu ca nu privescu pe copil'a mea că mai bine crescuta de cătu ori-care alta.

Dara, în fine, știu ca i-ai pregatitu o zestre. Ocupa-te dara se și gasesci barbatulu ce și se cuvina.

Antonio respunde ca ar fi în adeveru bine se marite pe Julieta. În acelasu tempu, laudá fôrte multu pe fiic'a sa, ca, avendu acêsta dorintă, preferiá se móra de intristare de cătu se spuie acêsta chiaru mamei sale, și chiaru a dou'a di vorbi de casatoria ei cu unulu dintre comitii de Ladrona. Era aprópe se terminu, candu d-na Jeana, mergendu la fiic'a sa:

— Copil'a mea, i dise, reieati vesel'a; preste câteva dile vei fi maritata cu unu gentilomu de nému. De și n'ai voitu se și marturisesci nimicu, te-amu întielesu. Cu ajutorulu lui D-dieu și consimtiementulu tatalui teu, am facutu totu că se fi fericita.

La aceste cuvinte, copil'a nu și potu opri lacramile.

— Credi ca asiú voi se și spuie o minciuna? relua d-na Jeana. Nu, nu voru trece optu dile și vei avea de sociu pe celu mai tineru și celu mai frumosu dintre comitii de Ladrona.

Julieta plangea mai tare:

— Spune, și dise d-na Jeana sarutand'o, nu esti multiamita?

— Nu, nu, mama; nu sunt, nu potu fi.

— Ce vrei déra? Spune-mi.

— Asiú vré se moriu! striga biét'a féta. Se moriu și nimicu mai multu.

D-na Jeana întielese în fine ca fiic'a sa iubesc pe cineva. Chiaru în sér'a aceea, se duse la barbatulu seu și și spuse ceea-ce Julieta i respundese plangendu. Antonio, fôrte nemulțumitu, crediú ca, pentru a înlaturá unu scandalu, ar fi bine se întrebe pe Julieta înainte de casatoria. O chiama a dou'a di diminiétia.

— Julieta, i dise elu, voiescu se și te mariti cu unu tineru de familia mare. Vei fi multiamita?

— Nu, tata, nu.

— Cum! relua elu, ai vrea se întri într'o monastire?

— Nu știu . . . și începé érași se planga.

— Pana acum, știu ceea-ce nu voiesci. Inse afla ca sotiulu pe care dorescu se ti-lu dau, este unulu dintre comitii de Ladrona.

— Niciodata! striga Julieta, niciodata nu se va face acêsta casatoria.

Antonio o amenintia cu mahniea sa, déca va îndrasni se nu se supuie la otarirea ce a luat si déca nu va marturissi caus'a lacramiloru sale; nu potú inse dobandi nici-unu respunsu. Miratu și maniatu, o lasa singura cu mam'a sa.

IV.

Julieta spunea di cu di lui Petru, credinciosulu ei servitoru, ceea-ce i dicea mam'a sa. Jurase înainte lui ca va luá otrava mai bine de cătu se consimtia la voint'a tatalui seu. Prevestise pe Romeo, prin fratele Laurent, despre ceea-ce se petrecea în casa.

Romeo scrisse indata Julietei ca, subt nici-unu cuventu, se nu marturésca iubirea lor. Preste optu séu diece dile, adaoșe elu, se va presentá vr'unu miuloculu de a o rapí de la tatalu seu.

Antonio și d-na Jeana nu potusera déra, nici prin amenintiaru nici prin mangaieri, se faca pe fiic'a lor se marturésca, pentru ce refusa de a se casatori, nici nu poteau se ghicésca pe cine iubia.

— Scump'a mea copila, i dicea d-na Jeana, usuca'ti lacrimile. De cătu se te vedemu plangendu, iti vomu dá mai bine unu sotiú dupa alegerea ta, chiaru unu Montechi . . . déra l'ai respinge, sunt sicura . . .

Julieta nu respundea de cătu prin suspinari. Tatalu și mam'a sa concepura în fine óre-care banuieli si, fara a mai întârdi, se otarirea a casatori pe fiic'a lor cu comitele de Ladrona. Durerea Julietei creșcea mereu, până într'atâtu, în catu dorea se móra. Nu'i mai remanea de cătu se insciintiedie despre situatiunea sa pe fratele Laurent, că persóna în care, dupa Romeo, avea mai multa incredere.

(Va urmá.)

că se binevoiescă a primi macarun funcțiuni subordonate de câte 1—2 mii fl. pe anu.

Actiunea Austro-Ungariei in Orientu.

De câteva zile a început se suflă și preste provinciile nordu-ostice ale monarhiei noastre unu austru caldurosu, care topesce zapad'a, desghiatia riuurile și paraiele și ne lasă a presimți multu dorit'a primavérea. Poporulu dela tiéra se cugetă și se prepara pentru lucrulu campului și astépta cu nerabdare că se sosésca acelu tempu, in care in-moianduse scórti'a inghetiata a pamentului se póta esi la lucru, pentru că infigédu luciulu feru alu plugului se traga acele brazde lungi și paralele menite a primi sementi'a roditóre, care i va dá preste pucine luni nutrimentulu seu de tóte dilele.

Pentru tieranu, care nu se interesédia de politic'a cea mare, pacea generala, libertatea labórei și a instructiunei, sigurant'i'a posesiunei sale și mai pre susu de tóte reducerea oneróseloru inoposite sunt principalele și cele mai momentóse lucruri, pe cari le pretinde elu dela unu bunu și parintescu gubernu.

Déca vomu aruncá inse o privire ori câtu de fugitiva asupra starei generale a Europei, vomu aflá, ca cu pucine exceptiuni mai tóte popórale sunt nemulțumite cu gubérnele loru respective, pentrucă ele in locu se ingrijésca pentru buna starea loru, din contra le invrajbescu și le atítia unele asupra celorlalte. Multiamita scumpu platitiloru diplomati, ei in locu se contribue la consolidarea pazei și la apropierea fratiésca a popóraloru, le desbina și mai multu și arunca certe intre ele, de si pretecsédia ca n'au altu scopu, decâtu mantinerea pazei și a buneloru relatiuni intre diferitele state. Dara cá si candu ar fi fermecati, din activitatea loru resare tocmai contrariulu la aceea ce pretindu și se astépta popórale dela ei.

Cá proba invederata și pipaita pentru cele dise mai susu, ne póte servi fatalulu tractatu dela Berlinu, care nu numai ca n'au inpacatu pe cei ce isi versasera sangele pe cruntele campuri de bataia de pe peninsul'a balcanica și din Asi'a, dara prin dispositiunile sale creá noue dificultati, noue neintielegeri și pre langa rivalitatile déjà esistande mai adaose și o multime altele. Considerandu din acestu punctu de vedere lucrarea congresului din Berlinu, apoi trebue se marturissimu, ca fructele lui de până acuma au fostu fórté paduretie.

Este cunoscutu, ca noi ne amu alesu dela acelu congresu cu unu mandatu europénu, in poterea caruia gubernulu austriacu a fostu autorisatu se ocupe cele doué provincii turcesci, fara consimțimentulu Sultanului și in contra vointiei poporatiunei, de si totu acelu tractatu dela Berlinu dispune, ca pentru legitimarea acelei ocupatiuni Austri'a va trebui se incheie o conventiune cu gubernulu turcescu.

Brav'a armata imperiala au ocupatu și au pacificatu acele doué provincii rescutate, dara conventiunea cu Turci'a nici până in diu'a de astadi nu s'au incheiatu, asia ca nu se scie inca nemicu siguru, déca acele doué provincii voru fi in fine anecsate de cátra Austri'a, séu voru fi redete érași Turciei. Sunt fórté multi cari credu, ca cele doué provincii Bosni'a și Hertiegovin'a se pótu considerá de pe acuma cá anecsate la imperiulu austro-ungaru si argumentulu loru celu mai poternicu este: ca dupa ce aceste doué provincii ne au costatu atáta versare de sange și preste 120 milióne in bani, ar fi o nebunia de legatu, cá Austri'a se le mai dea inapoi, chiaru și in casulu acela, candu Turci'a ar fi in stare, precum nu este, se-si le rescumpere. De parerea acésta este in prim'a linia partid'a militara cu archiducele Albrecht in frunte, pre langa care se mai adaoge afara de poloni, intregu elementulu slavu din monarchia, care prin anecsarea acelorou doué provincii contésa la intarirea, inmultirea și consolidarea elementulu loru și prin urmare la crescerea influentiei loru asupra destineloru acestei monarchii poliglote.

Din inversunatele lupte parlamentarie ce au decursu de asta tótna inóce in ambele parlamente, si din purtarea comitelui Andrásy ne amu potutu convinge pe de plinu, ca tendintiele de anecsione protegeate fiindu chiaru din locurile mai inalte, au fostu mai tari și mai poternice cá ori ce demonstratiuni anti-annexioniste și au resistatu chiaru atacuriloru celoru mai violente ale opositiunei germano-magiare.

Anecsionea o potemu deci considerá cá o fapta inplinita și totuodata cá primulu pasu alu actiunei Austriei in Orientu.

Fi-va óre acesta si ultimulu pasu si oprise-va actiunea Austriei numai asupra celorou doué provincii, séu ca ea va merge si mai departe? Acésta este ardiend'a si actual'a intrebare, pe care caută a

si-o respunda ingrijatele popóra ale monarhiei, care gemu subt innadusitórea povara a inopiteloru si a deficiteloru budgetarie.

Respunsulu definitivu la acésta intrebare ni-ilu va dá diu'a de 3 Maiu, care este diu'a ficsata prin tractatulu din Berlinu, in care trupele russesci au a se retrage și a evacúá Rumeli'a orientala, pentru a carei organizatiune s'au esmisu o comisiune européna ad hoc si care au si elaboratu unu proiectu de statutu organicu, ale carui paragrafe se desbatu actualmente in sinulu acelei comisiuni. Din câte au transpiratu cá pe furisú despre lucrurile acelei comisiuni, apoi se constata din mai multe parti, cá reprezentantulu Russiei secundatu de celu prusso-germanu și celu italianu, face dificultati fórté multe la primirea paragrafiloru singuratici, documentandu prin acésta purtare, ca nu voiesce cá acelu statutu organicu se fia gatá până la 3 Maiu viitoriu, pentru cá apoi incidentulu acesta se póta servi gubernulu russescu cá unu motivu bine-venitu de a nu-si retrage trupele sale de pe peninsul'a balcanica la terminulu prescristu.

Aceste intentiuni neleale, precum si alte intrigi politice ale cabinetului din St. Petersburg, tindu intru acolo, de a nu lasá se se stabilésca ordinea definitivă a lucrurilor pe peninsul'a balcanica, până ce Russi'a nu isi va realisá, déca si nu intregu testamentulu lui Petru celu mare, dara celu pucinu o mare parte a lui. Va depinde dela cabinetele europene si in prim'a linia dela acela alu Angliei si apoi alu Austriei, cá ele se acceptédie fara contradicere situatiunea creata de diplomati'a russésca séu nu. Acceptandu-o, atunci licvidarea imperiului turcescu este o fapta inplinita si nu mai remane decâtu cá bunii ei amici se inpartiesca intre ei remasitiile reposatului. Se prea intielege, ca in casulu acesta Austri'a nu se va multumi numai cu cele doué provincii déjà ocupate, ci isi va intinde actiunea sa orientala departe preste pasialiculu Novi-Bazar până la Salonichi la tiemurii Marei egeice. Ne potendu-se intielege asupra portiunei ce ar pretinde fia-care in parte din erediú rivalisatori, atuncea cestiunea va fi scósa din cadrulu datu ei prin politic'a aliantiei celoru trei imperati si schimbandu-se intr'o cestiune de interesu europénu, va dá locu unei noue si neasteptate grupari a poteriloru europene. Comitele Andrásy se pare ca contésa cu ambele aceste eventualitati, ceea ce se póte conchide din cochetariile sale diplomatice ne-precalculabile si din leganat'a sa politica, ce sémana fórté cu siederea intre doué scaune.

Dara fia ori cum, perspectiv'a ce ni se deschide pentru celu mai de aprópe viitoriu, nu este nici decum pacifica. Ventulu bate mai multu in directiunea complicatiuniloru si a resbelului, decâtu in aceea a pazei și a liniscei. Austri'a care au intratu in hor'a comandata de Bismark si Gortciacoff, va trebui se isi faca joculu până in fine, chiaru déca acea hora s'ar schimbá in hor'a mortiloru.

Revista politica.

Sibiú, 8 Februariu st. n. 1879.

Din inpregiurarea, ca comitele Taaffe actualulu gubernatoru alu Tirolului si fostu ministru presiedinte alu asia numitului cabinetu civile (Bürgerministerium) a fostu espresu chiamatu la Vien'a si primitu in audientia la imperatulu, se conchide ca densulu va fi acelu barbatu de statu, care va fi insarcinatu cu compunerea noului cabinetu austriacu.

Ar fi numai o pierdere de tempu, déca amu voi se inregistramu tóte acele liste de nume ale viitoriloru ministri care circulésa prin diariile din Vien'a. Mai multu séu mai pucinu acele liste sunt compuse in modu arbitraru séu, sunt nisce combinatiuni si conjuncturi care se schimba pe fia-care momentu.

Faptulu ce ne interesédia mai multu este, ca Majestatea Sa in fine s'au decisu a primi in modu definitivu demisiunea provisorialui cabinetu Auersperg si a pune fine crizei ministeriale, care durédia acuma de aprópe unu anu. Ca Majestatea Sa au insarcinatu cu compunerea noului cabinetu tocmai pe comitele Taffe, unulu diu cei mai favoriti barbati de statu ai Austriei, care déjà a fostu siefu de cabinetu intr'o situatiune nu mai pucinu critica precum este cea actuala, ne indreptatiesce a crede si a presupune, ca noulu ministru-presiedinte, de si nu va primi carta alba, dara va fi inzestratu din partea monarchului cu plenipotentie fórté estinse in cea ce privesce conducerea politice interne a Austriei.

Curiositatea, precum si incordarea spiriteloru cu care se astépta program'a noului cabinetu in ambele parti ale monarhiei, este fórté mare.

Nu pucinu a fostu surprinsa lumea prin renunciarea Austriei la indeplinirea articolului V alu tractatului de pace dela Prag'a, incheiatu in anulu 1866 intre Austri'a si Prussi'a. Prin acelu articolu Austri'a la indemnulu imperatului Napoleon III isi rezervase dreptulu de a pretinde dela Prussi'a, cá se nu póta anecsá Schleswigulu de nordu, fara cá mai inainte se se intrebe poporatiunea acelei provincii pe calea sufragiului universalu, déca voiesce se fia anecsata la Prussi'a, séu se tréca la Danemarc'a. Acestu articolu era singurulu midiu-locu de ingerintia in afacerile Germaniei ce i mai remasese Austriei in urm'a catastrofei dela Sadow'a. Era lucru prea firescu, cá acestu articolu alu tractatului de pace se nu fia bine vediatu in ochii principelui Bismark si se dorésca delaturarea lui. Gratie incurcatureloru in care se afla Austri'a, principele de Bismark au sciutu se isi aléga momentulu propice, si de astadi incolo acelu articolu a inecatatu pentru totdeauna de a mai potea deveni o arma in man'a diplomatiei austriace, de care s'ar fi potutu folosi pentru cá se inpedecea anecsarea Schleswigului de nordu, ce acuma nu mai este decâtu o cestiune de tempu. In ce modu va resplati Prussi'a acésta condescendentia si amabilitate a comitelui Andrásy fatia cu bunulu seu amicu dela Friedrichsruhe, vomu avea ocaziune de a o vedea póte mai curendu decatu ne asteptamu. Se sioptesce ca in schimbu pentru acésta proba de amicitia din partea Austriei, gubernulu prusso-germanu va dá mana libera Austriei in Orientu, si ca o va aperi in contra vecinului seu dela nordu. Vomu vedea.

In Franci'a republicana dupa alegerea de presiedinte alu Jules Grévy a fostu alesu de presiedinte alu camerei deputatiloru Léon Gambetta cu o majoritate inpunatóre de voturi. Acum dara gubernulu republicanu se póte considerá cá o institutiune definitivu stabilita. Evenimentele petrecute in dilele din urma in Franci'a au facutu inpressiunea cea mai buna in tóta lumea. Proba pentru acésta este grabirea cabineteloru streine de a recunósce cele intemperate cá fapte inplinite si de a isi acreditá din nou ambasadorii respectivi pre langa noulu presiedinte alu Republicei. Acésta o facú mai antaiu principele Bismark si apoi comitele Andrásy.

Betranulu Dufaure, presiedintele cabinetului ce a functionatu până la caderea lui Mac-Mahon, cu tóte rogarile ce i se facura din partea noului capu alu statului si din partea intregi partide republicane conservative, au insistatu pre langa demisiunea sa. Domnulu Waddington, fostulu ministru de esterne in cabinetulu Dufaure, a fostu insarcinatu cu formarea noului cabinetu, care déjà s'au si constituitu, dupa ce fostulu cabinetu a fostu intregtu cu trei séu patru membrii noui.

In capital'a Afganistanului a isbucnit o revolta partiala, care se dice ca ar fi inscenata din partea emisariloru si agentiloru englesi, pentru cá asia se induplece pe emirulu Sir Ali de a se supune si a primi conditiunile de pace pe care va aflá cu cale de a i le dictá victoriosulu vice-rege alu Indiei. Dara d'abea Angli'a se apropie de finea unui resbelu si altulu se nascú si pregati din partea Zulu-Cafriloru din Afric'a, cari s'au revoltatu in contra autoritatiei Angliei. Déjá o armata englesésca a si trecut in trei colóne preste fruntari'a noului inamicu si in curendu se astépta supunerea lui.

Despre cele ce se petrecu in Romani'a, ne relatédia corespondinti'a nóstra din Bucuresci, pe care o publicamu in acestu numeru si asupra careia atragemu deosebit'a atentiune a cetitoriloru nostri.

Romani'a.

Correspondentia particularia.

— Bucuresci, 23 Ian. 4 Febr. (Estrasu). Vediu cá pe diariile austro-unguresci le dóre tare capulu nostru din caus'a starei desolate si depredate, in care a placutu Europei se dea Dobrogea in posesiunea nostra. Noi le multiamimu pentru aceea compatimire de vecini buni; cá-ci in adeveru avea provincia ne va da multu de lucru pe cátiua ani inainte, până candu o vomu aduce in stare de provincia perfectu pacificata. Scimu bine, cá la corespondentii diarielor din B.-Pesta si Vien'a le lipsesce patienti'a, mai alesu vediatu, cá cete mari de israeliti se topescu de dorinti'a de a trece pe siguru in Dobrogea, unde d'aca ar dominá securitate perfecta, li s'aru deschide cale larga la multime de specule si castiguri minunate. Se aflá si mai inainte jidovi in Bulgari'a si Dobrogea, inse fora nici-o asemenare mai pucini decâtu in Romani'a si mai anume decâtu in partile Moldovei. Caus'a cá evreii nu se inmultia in acelea tieri, acumu o cunósce tóta Europ'a. Jidovii acolo nu era nici-

odata siguri de castigul si nici chiar de viati'a lor, de aceea venia si de preste Dunare, ca si din Russi'a, ca si din Ungari'a si Galiti'a, totu numai la noi. In Turci'a era vai de jidovi, daca nu aveau de protectori pe vreunu turcu mare. Se ne intorcu inse la diariile austro-magiare. Eu nu pricepu, cu ce dreptu ceru ele, ca noi se curatim Dobrogea mai iute de bande hotiesci, decat voru curati austriacii Bosni'a si Hertiegovin'a. Diece ani au dominatu austriacii in Ungari'a cu mana de feru, si mi aducu bine aminte, de candu aceleasi diarie spunea, ca in acei diece ani au spendiuratu si inpuscatu din unu singuru districtu preste siette sute de banditi, asasini si tetunari (incendiari incorigibili*), si ca s'au aflatu functionari publici ca organisatori si capitani de talchari. Dupa absolutismu a venitu dualismulu, lumea ungeresca, candu pare-mi-se, gr. Ráday denumitu comisariu extraordinariu, a implutu temnitiele dela Segedin mai dintr'odata cu alti vreo cinci sute de banditi ca Rozsa Sándor, ba si mai cumpliti de catu acela, ca-cu unii dintre ei avea pe sufletele loru câte 20 pana la 36 de omoruri. Cum le diceti Dv. la talcharii din Ungari'a?**) Totu ca aceia au fostu si mai sunt in tierile turcesci bande organizate din vechime, pe generatiuni inainte. Apoi si la turci era destui talchari, carii impartia cu pasi'a, cu mudirulu, cu cadilulu, cu beilulu, cu spahiulu. De candu Dobrogea fusese colonisata si cu cercasiani, s'a potutu dice cu totu dreptulu, ca ea se prefacuse in tierisióra locuita de hoti si ucigasi.

Romanii nostrii inse cunoscu viati'a turcesca multu mai de inainte. Dela 1832, de candu s'a infintiatu la noi institutul militariu de granitari, exercitiulu loru practic si celu mai usitatu era, ca se lupte si se se bata de alungulu Dunarei, pe la tote trecatorile cu talcharii dedati din vechime a trece spre a furá, rapí, dá focu si a omori. Cu acesta nu voiescu se dicu, ca acei banditi era totu numai turci; ci tocma din contra, cei mai multi era crestini, mai alesu bulgari, uneori si greci. Cei mai selbatici si mai crudi din toti banditii era bulgarii, dupa cumu adeverescu toti functionarii si oficiarii mai betrani; dara soldatii nostrii le dá totudeauna de capu. Lucrulu acesta se explica usioru indata ce veti sci, ca acei granitari sunt totu ómeni inrolati din comunele invecinate, economi cu casa cu avere, carii aparandu securitatea tierii, sciú bine ca 'si apara immediatu averile proprie, padurile, pescariile, pe care le devastá, vitele pe care hotii le trecea dincolo cu luntrile, daca potea. Acea paza apriga a Dunarei facea, ca numai fórte rar era instare se treca câte una banda de hoti mai inlaintu in tiéra. Romanii au metodu propriu de a esterminá pe facetorii de rele. In a. 1829 dupa pacea dela Adrianopole, tier'a era plina de talchari. O lege se faci: Fia-care comuna este obligata a plati ori-ce dauna s'ar adeveri ca s'ar fi facutu prin furi si hoti pe hotarulu ei. Intr'unu anu de dile securitatea era asia de mare, in catu poteai se arunci pung'a cu banii in drumu, ca era o aflai. Pedeps'a mortii si torturele s'au desfiintiatu aprópe de ani cincidieci in Romani'a, unde nu spendiura si nu inpusca pe nimeni; munc'a la saline pe ani sau pe viatia, este aceea, care face ca se tremure de ea si cei mai mari facatori de rele, candu totu odata aceeași munca este in folosulu statului, ca-cu taiatulu si scosulu de sare ilu costa multu mai pucinu, decat spre es. din salinele Transilvaniei. Asia talcharii din Dobrogea sciú si pana acuma, unde au se ajunga dupace voru fi judecati. Sunt cete de talcharii carii se oppunu cu armele. Atunci este unu nou exercitiu de arme pentru soldatii nostrii, ca se'i astérna la pamentu. Candu era Midhat pasi'a gubernatoru la Rusciucu (1866—69), soldati turcesci inpusca pre cati hoti potea; pre cati ii prindea, ii si punea in furci pe piati'a din faci'a resiedentiei gubernatorului. Cu tote acestea, in Rusciucu nu cutedia nimeni se ésa pe strada nóptea, decat numai bine armatu, mai alesu ca de iluminarea orasielor nici nu visá cineva in tierile turcesci. Ori-ce negutiatoriu sau altu pasageru voia se caletoresca in locuri mai departate, era silitu se céra dela pasi'a sau dela altu functionariu câte doi Cavasi (gendarmi, dorobanti, politiani) calari, pentru carii platea bine, ca se'i fia de aparare la drumu; s'a intemplatu inse nu odata, ca chiaru cavasii era intielesi cu hotii de drumu.

Din tote acestea veti cunósce usioru, ca ce probleme are se deslege administratiunea nóstra in Dobrogea.

*) Acela fusese comitatulu Somogy, aprópe intregu locuitu de nemesi. Not'a Red.

**) Se chiama Betyárok si Szegény legények. Not'a Red.

Conflictulu dintre romani si russi dela Silistri'a, despre care vorbescu diariile din Vien'a, se reduce simplu la inpregiurarea, ca de si comisiunea europeana fixase lini'a frontarielor dintre Dobrogea si Bulgari'a, si garnisónele bulgaro-russesce sciá bine, pana unde au se se retraga, dara oficiarii russesce prea se indulciseru in quartirele loru de érna de prin pregiurulu Silistriei si nu le venia bine se se mai mute, pana candu comandantii romanesci le aratara, ca mai sunt si alte quartire, dincolo de linia, la bulgari. O neintielegere a fostu, dicu muscalii in casuri de aceea, si atáta e totu. Éra candu ti-ai aflatu hain'a ta la cazacu si'lu mustri ca-cu ti-a furat'o, elu te intréba cu mirare: dara a ta era? N'am sciutu, na, bagati-o in ochi, daca e a ta.

„Politische Correspondenz“ organu alu diplomatiei din Vien'a, discrie casulu asia, ca comissarii russi pretinsera, in contr'a vointiei celorlalti comisari europeni, ca frontari'a romanésca in Dobrogea se se defiga in distantia aprópe de 1 posta dela cetatea Silistriei, comisiunea inse a decisu, ca lini'a romanésca se treca dreptu prin o parte a cetatiei asia, in catu fortareti'a numit'a Arab-Tabi'a se remana Romaniei. Trupele russesce inse nu voia se ésa din trens'a. Comandantii romanesci cerura instructiuni noue dela Bucuresci. M. Sa Domnulu le dete ordinu precisu, ca se'si indoiésca numerulu trupelor si se ocupe Arab-Tabia cu ori-ce pretiu. Vendiendu comandantii russesce acésta atitudine a romaniloru, isi retrasera trupele si romanii ocupara fortareti'a. Noi inca scimu acestu casu totu camu asia.

Sciámu si noi, ca tipetele pessimistice a le dlui Ioanu Jonescu agronomulu (nu dn. Nic. Jonescu profesorulu) se voru audí si pe la vecini. Pecatu de acelu bravu barbatu, ca pre langa ce a inbetranitu de este albu ca óiea, apoi multele suferintie preste câte a datu in viati'a sa, l'au facutu ca se védia totu negru inaintea ochiloru si se nu mai créda in nici-unu bine. Se pare inse ca asta-data l'a pacalitu vreunu adversariu de ai gubernulu actualu, ca se dea crediementu la nesce cifre de fantasía, cu scopu invederatu de a ne discreditá statulu. DVóstra inse cari sunteti cei mai invecinati cu noi, nu aveti decat se reflectati, ca de es. cursulu biletelorú nóstre hipotecarie este mai bunu decat alu argintulu cu 1% si comerciantii dv. primescu leulu (franculu) nostru de charteia cu câte 5 cruceri mai susu, adeca cu 45 cr. Pre langa acésta se aruncati ochii preste cursurile dela bursa, ca se cunósceți, ca cele mai multe papire de statu ale Romaniei au cursu multu mai bunu decat cele austro-unguresce. Asia obligatiunile nóstre rurali*) stau la 99, uneori si al pari, candu cele mai bune din tierile ungeresce, chiaru si acumu dupa 25 de ani, abia ajungu la 78%. Imprumutulu nostru dominialu dela 1871 are 97 pana la 98½; Obligatiunile creditulu fonciariu (Hypothekenbank) rurale cu dob. de 7% la 91; ale celui urbanu (hipotece de immobili pe la orasie) 85; obligatiunile imprumutulu vechiu alu capitalei de câte 20 franci stau la 25; ale celui nou din 1875 cu 8% dob. la 97 etc. Comparati tote acestea cu cele dela B.-Pesta.

Episcopulu Ioanu Popasu.†)

„Ioanu Popasu fu nascutu in Brasiovu, in Transilvani'a, la 20 decemvre 1808, din parinti romani de relegea ortodocsa orientala. Pe tatalu seu l'au chiamatu asemenea Ioanu si pe mam'a sa Stana.

Scólele poporale romane in Brasiovu existendu in timpulu acela mai numai dupa nume, prunculu Ioanu, barbatulu chiamatu mai tardiu de provedintia a redica scólele romane din Brasiovu la starea cea mai infloritória, trebui se inveti a ceti si a scrie romanescu de la unu unchiu alu seu; cercetá si terminá dupa aceea si scóla grecésca — ce se supranumiá si gimnasiu — din Brasiovu, in care avu ocaziune a invetiá perfectu limb'a grecésca.

*) Grundentlastungsobligationen se numescu pe aici. Not'a Red.

†) In dilele trecute una din foile periodice dela Bucuresci iritata prin opozitiunea infocata ce face gubernulu actualu diariulu „Delfinulu“, condusu de dlu avocatulu Pandelie Popasu din Galati, nepotu de sora alu episcopulu, in loca de a combate pe acela in persóna, cu temeiri oneste, ilu ataca chiaru si in punctulu confessionale, insulta totu-odata pe toti romanii cati trecu de aici in Romani'a. Facia cu acelea insulte ne tienemu de a nóstra datoria placuta a dá locu biografiei prea sf. sale episcopulu I. Popasu nu numai pre atáta pe cata se publicase in „Famili'a“ Nr. 45 din 1874, ci amplificata asia cum ne venise noue de a dreptulu de mai inainte. Mai adnotamu din partea nóstra ceea ce mai scimu insine, ca famili'a Popasu, ca multe altele dela Brasiovu, a venitu acolo din Romani'a, si ca Chiriacu, tatalu lui Pandelie, a fostu totu din Munteni'a, nu dela Blasiu. Not'a Red.

Studiile gimnasiale le faci pana in retorica la gimnasiulu evangelicu sasescu din Brasiovu, éra retorica si poesía in anii 1829 si 1830 in gimnasiulu r. c. din Sibiu. Dupa ce a terminatu filosofía in Clusiu in liceulu r. c. la anii urmatori 1831 si 1832, se hotari pentru studiulu teologicu, si asiá merse la universitatea din Viena, si aci ca alumnu in convictulu c. r. de atunci studiá si terminá cursulu teologicu in anii 1833, 1834, 1835 si 1836.

Reintorsu in Transilvani'a, episcopulu de atunci Basiliu Moga ilu-aplicá de secretariu episcopescu, apoi in diu'a de 40 martiri 1837 ilu-chirotoni intru diaconu si la patru dile dupa aceea intru presbiteru, fara ca dinsulu mai nainte se se fia fostu casatoritu, séu se fi intratu in clerulu monachalu. Dar inca in aceea-si luna, in urm'a alegerei facute, tinerulu presbiteru fu numitu si instalatu parocu la biseric'a cea mare a santului Nicolau din Scheii in Brasiovu, éra in lun'a lui maiu a aceleuia-si anu fu numitu protopopu alu tractulu alu II-lea si in finea lui juniu 1838 alu tractulu I alu Brasiovlui.

La anulu 1840, decidiendu inaltele locuri stramutarea semnelorú (aquilae) si a cordónelorú confinariu imperiale peste cele 11 comune ale Branului, ce apartienú asta-di districtulu Fagarasiu, si incorporarea lorú totala cu Transilvani'a: protopopulu antaiu alu Brasiovlui fu onoratu din partea comisariulu regescu Bedeus si a comandantelui supremu militariu alu Transilvaniei br. Wernhard cu missiunea de a descoperi locuitoriloru acestoru comune vointi'a pre inalta pentru stramutarea emblemelorú confinariu.

Popasu, esndu in faci'a loculu, prin o cuventare eminenta sciú a linisci spiritele iritate. Succesulu acest'a atrase inca de atunci atentiunea regimulu tierii a-supra lui.

De la anulu 1843 incóce ilu vedemu apoi lucrandu neobositu pentru intrunirea scólelorú comunei bisericesci romane din cetate cu acele ale bisericii santului Nicolau din suburbiulu Scheii. Reesndu a infrati aceste dóue comunitati bisericesci, la propunerea sa, se cumperá gradin'a din suburbea de susu in Brasiovu cu pretiu de 4400 fr. m. c., mai cu séma din contribui benevole ale fruntasilorú díselorú dóue comune, si spre acestu scopu a conferitu si dinsulu o suma de bani (500 fl.) destulu de insemnata in timpii de atunci.

Pe loculu acest'a se afla asta-di asediatu unu gimnasiu completu romanu, impreuna cu scólele poporale de ambele seese si cu scóle reale si comerciali, cari facu onóre nu numai braviloru Romani brasioveni si conducatoriulu lorú de odinióra, ci tuturor Romanilorú din imperiulu austro-ungaru, mai cu séma deca considerám, ca in aceste institute de invetiamentu se cultiva si luminéza asta-di in totu anulu peste 800 de tineri romani.

Acestu asiediementu, sacratu culturai si sciintielorú, este esemplu viu, ce rezultate maretie potu produce credinti'a, speranti'a perseveranti'a, amorulu de progresu si activitatea neintrerupta!

La memorabil'a alegere de episcopu, indeplinita in Turd'a la anulu 1847, dupa repaosarea episcopulu Basiliu Moga, obtienú si Popasu mai multe votari, si — in urm'a deosebitei recomandatiuni a prefecturei militare provinciale — fu pusu in ternariulu substernutu la inaltele locuri.

In epocal'a adunare a Romanilorú din Transilvani'a, tinuta la Blasiu in primavér'a anului 1848, luá si dinsulu parte, si ilu vedemu alesu intre secretarii adunárii, apoi membru alu deputatiunii insarcinate cu substernerea petitiunii gravaminale si a concludeslorú adunárii la préinaltulu tron. Inpreuna cu neuitatulu nostru literatu Ioanu Maiorescu, A. Tr. Laurianu si I. Branu de Lemeny, caletorindu la Innsbruck in Tirolu, unde se aflá pe atunci curtea imperiala, ca deputatiune premergétória predara Majestáti Sale Imperatului si Regelui Ferdinandu celui bunu, mentionat'a petitiune, care curendu se si resolvu.

Reintorsu in Transilvani'a, comitetulu permanentu nationale éra ilu-tramise, impreuna cu A. Tr. Laurianu, in 20 dec. 1848 la curtea imperiala. Caletorindu sub deosebite intemplari si pericole de viéti prin fostulu confiniu militariu, ca si cale mai secura pe acele timpuri, cu care ocaziune vedú si trecú mai antaiu prin acele parti ale Banatulu, in cari mai tardiu a pastoritu ca episcopu 14 ani, — ajunse in Viena si intrunindu-se cu ceialalti deputati romani din Ungari'a, Banatu si Bucovina, asternura cu totii in numele tuturor Romanilorú din Austri'a, la Ohnütz in Moravi'a, Majestáti Sale, acum domnitoriulu Imperatu si Rege Franciscu Iosifu I, petitiunea, in care se aflau formulate dorintiele Romanilorú, si intre cari s'a fostu cerutu si restituirea stravechei Metropoli ortodocse romane.

De la anulu 1850 pana la 1860 si-a incordatu tote poterile sale pentru redicarea instructiunii publice, atátu in Brasiovu, catu si in celelalte comune apartienátorie la protopopiatulu seu, si cu preferintia in Sacele, si anume in Satulu-lungu, infintiarea scólei poporale cu 4 clase (atunci numite normale), inse sprijinitu de cons. de scóle Dr. Vasiciu, candu chiaru si superiorii nu doreau acea infintiare, si in acestu timpu se faci cladirea monumentulu edificiu gimnasialu amintitu mai susu.

Dupa publicarea diplomei din 20 oct. 1860 cursulu evenimentelorú éra-si chiamá pe protopopulu Popasu in aren'a politica, si asiá densulu fu alesu membru alu deputatiunii romane de 40; dar fiindu-ca deputatiunea acest'a nu a fostu primita in audientia in intregitatea ei, petitiunea conferintiei nationale din 1861 o substernú Majestáti Sale in Domnulu fericitulu metropolitu Ales. St. Siulutiu si protopopulu Ioanu Popasu.

Apoi in anulu urmatoriu éra-si caditu sórtea pe Popasu, ca membru alu deputatiunii congressulu nationalu romanu de atunci, éra-si cu asemenea destinatiune ca in 1861.

In anulu 1863 intrandu in clerulu monachale, dinsulu fu inaintatu la demnitatea de archimandritu si presiedinte alu consistoriulu resariteanu romanu transil-

vaneanu, in absentia episcopului diecesanu; apoi fu numit regalistu alu diefei transilvane, care in 1863 ilu-alese deputatu la senatulu imperialu austriacu, unde in 6 iuliu 1865 ilu-ajunse numirea pre'nalta de Episcopu alu reinfintiatei eparchii romane a Caransebesiului, dupa-ce fusese alesu si propus pentru acesta demnitate de către sinodulu episcopescu alu metropoliei romane ortodoxe pentru Transilvania si Ungaria, restaurata prin resolutiunea regésca din 24 dec. 1864.

Dupa-ce in serbatórea adormirii maicei Domnului in anulu 1865 fu chirotonitu de Episcopu in biserica cea mare din comun'a Resinari, langa Sibiu, prin nemuritoriulu arhiepiscopu si metropolitu Andreiu baronu de Siaguna, cu asistentia Pr. SS. Episcopului de atunci alu Aradului Procopiu Ivacicoviciu, catra finea aceleia-si luni augustu, caletorindu in dieces'a sa, nu multu dupa aceea s'a introdusu serbatoresce si instalatu in Caransebesiu cu mare pompa in scaunulu episcopescu, de către Episcopulu Aradului susu numitu, cu mandataru metropolitanu, si generariulu Antonu Benko de Boinik, cá comisariu imperatescu, si asiá primi dinsulu ocármuirea nou createi diecese a Caransebesiului.

Sosindu in locul resiedintiei arhieresci, afara de o casa — numita „resiedintia vechia“ — devenita ruina, — afara de o móra decadiuta si aflatória in procesu cu arendasiulu, — si afara de 21 jugere de pamentu paraginutu, — n'a gasitu nimica. Au aflatu inse dieces'a lipsita de institutu teologicu, de scóle, de fonduri si de totu ce este temeiulu progresului.

Indata dupa luarea cármiei eparchiei, prim'a ingri-gire a noului episcopu fu reinfintierea si reorganizarea totala a institutulu teologicu român, ce existase mai înainte langa episcopu'a sərbésca din Versietiu, si asiá inca in 1 Nov. 1865 se deschise acestu institutu cu unu cursu de 3 ani, sistemandu-se de ocamdata 2 profesori ordinari si unulu extraordinariu; introduse apoi corespondinti'a cu litere strabune latine pentru tóte oficiele preotiesci si invetiatoresci din diecesa, staruindu la eliminarea cuventelor slave si germane din tóte corespondintiele si scriptele Episcopiei si organeloru ei subalterne, cáci atari Slavisme si Germanisme intempina in Banatu, totu la alu 3-lea cuventu, si luá si alte multe mesuri pentru regularia administratiunii si a altoru afaceri intetiórie. In anulu urmatoriu 1866 luá dispositiunile prealabili pentru introducerea conferintieloru invetiatoresci, elaborandu singuru instructiunile corespondentórie, prin cari s'au iniatiu si se iniétéza pana asta-di succesive si gradatu invetiatiu din diecesa in propunerea dupa metodulu intuitivu alu tuturor obiecteloru de invetiamentu prescise pentru scólele populare. Aceste conferintie, tinute in totu anulu in fia-care cercu scolaru si coduse de cei mai pregatiti si practici invetiatori numiti anume spre acestu scopu, au datu unu aventu si sboru salutariu instructiunei publice populare din intrég'a diecesa.

Petruscu de binefacatóriile urmari ale conlucrarii si asociatiunii poterilor, dinsulu a infintiatu si reunitia invetiatorilor din intrég'a diecesa, contribuindu si materialmente la crearea fondulu ei. Elu si-a datu tóta osteneá cá se se infintieze in Caransebesiu unu gimnasiu, si credemu cá acesta nisuintia a sa, de si a intempinatu si intempina mari greutati in spiritulu legiloru nefavoritóre scóleloru confessionale, in saraci'a generala a poporulu si in indolenti'a factoriloru chiamati a lu sprijinu, totusi lungindu-i Ddieu firulu vietiei, se va incoroná cu doritulu succesu. Pentru cá se se califice pentru clerulu mai inaltu barbati apti, densulu a tramisu la universitate in anii din urma câte unu tineru de bune sperantie, la inceputu din mijlecele sale, éra mai tardiu pe spelele diecesei, inzestrandu totu de odata cu stipendii séu ajutórie de bani si pe alti tineri studiosi in gimnasii.

Fiindu-cá episcopu'a cu oficiulu diecesanu se aflau asiediate cu chiria mare, in o casa privata, si prin urmare espuse la mari inconveniente si multe calamitati, densulu dupa multe intrepuneri, osteneá si spese, reusi in anulu 1870 a cumperá dela erariulu militariu cas'a din Caransebesiu numita „cuartirulu generalulu“, pentru resiedintia episcopésca stabila, cu unu pretiu fórté moderatu de 16,000 fr. ce avea a se plati in 8 rate anuale á 2000 fr. v. a., si cu economia buna s'a si depusu ultim'a rata in anulu trecut.

Cu ocaziunea tienerii primulu sinodu eparchiale 1870 pe bas'a statutulu organicu, intratu in viatia in anulu 1869 dinsulu a predatu in administrarea acestui sinodu unu fondu nou instructu in valóre de peste 8000 fr., apoi fonduri diecesane de nou infintiate cu diferite destinatiuni, in suma de 5000 fl.

La incoronarea Majestatii Sale dintre toti episcopii romani si serbi de relegea ortodoxa resariténa episcopulu Popasu a fostu uniculu, carele s'a infatisiatu in ornatu de incoronare. Elu conduse si deputatiunile gratulatórie ale metropoliei romane gr.-or. in anulu 1873 la diu'a jubilara de 25 de ani a suirei Majestatii Sale pe tronulu Austro-Ungariei, precum si alte deputatiuni cu ocaziunea calatoriei Majestatii Sale in partile orientulu in anulu 1869 si in anulu curente in Aradu.

Episcopulu Popasu a esoperatu la societatea caliloru ferate de statu priv. austr. urcarea salarieloru preotiloru din locurile montane dela 150 fr. la 300 fr. si 6 cara de lemne in totu anulu. Densulu a asecuratu preotimie din fostulu confiniu militariu folosirea si mai de parte a sesiuneloru parochiali — pamenturi, portiuni canonice, pe care sesiuni din indemnulu provincialisarei, fisculu cá proprietariu pretinsu voia se le ia dela preotimea gr. or. romana sub pretextu, cá aceste beneficii au fostu conferite preotimie numai pe tempulu, cátu a statu acelu confiniu militariu. De multele lupte cu ierarchi'a sərbésca in comunele mixte romano-serbe, in parte sub Episcopii Dobra si Olteanu, cu greco-catholicii, pana chiaru si cu delegatiunea congressuala romana de sub conducerea nesecura si ambigua a Eppului de atunci a Aradului Procopiu Ivacicoviciu, — de acestea nici nu

mai vorbimu, cá-ci infandum regina jubes renovare dolorem.

Amu trece peste cadrulu unei biografii, si amu intrá dejá in istoriculu de 14 ani alu episcopiei reinfintiate romane a Caransebesiului, déca amu insirá aci tóte nisuintele si faptele episcopulu Popasu pentru regularia eparchiei sale, atatu inainte catu si dupa introducerea statutulu organicu bisericescu.

Meritele lui castigate pentru bunasterea spirituala si materiala a clerulu, si poporulu din tiner'a sa diecesa sunt dejá, voru fi in viitoriu si mai bine recunoscute si apretiate.

Cá amicu infocatu alu literaturii romane, ilu aflamu membru fundatoriulu in tóte asociatiunile literarie romane din Transilvania, Aradu si Bucovina, precum si in aceea pentru fundarea unui teatru romanu.

Luptele politice si de partide, la cari a fostu si este espusa patri'a nóstra, au cautatu se traga in virtetulu loru si pe episcopulu Popasu; dar elu s'a nisuitu a se redicá mai pe susu de diferitele partide si lupte politice, tindiendu a apropiá, a inpaciú si a infrati pe toti.

Spre comprobarea acestor'a ne provocamu la alegerile dietali, la care densulu nici-odata nu a voitu se iá parte activa pentru un'a séu cealalta partida, si la provincialisarea confiniulu militariu banaticu.

(Va urmá.)

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Rodn'a vechia in dilele lui Ianuaru, 1879. De se póte bucura poporulu vre-unu tinutu romanescu de presente anulu nou, publicate in colónele acestui diariu, populatiunea romana a Rodnei in adevuru isi póte manifestá sincer'a multiamita pentru dulcile donatiuni a le tempulu din secl. alu 19-a, inpartite de către cei cari tínu a mana si pana, si cutitulu. De si cam tardiu, totusi nu ne potemu plange cá n'am fostu si noi partasi la inpartirea modesteloru presente. Celu mai insemnatu si demnu de tóta reconoscintia este, cá opidulu Rodn'a, atatu la prim'a, precum si la a dou'a instantia a perduto procesulu cu scóla de statu. Recursulu contra sententiei dejá se afla inaintatu la a trei'a instantia, adeca la curia, probabilu pentru a se aprobá si mai siguru aceeasi sententia. Cu acésta ocaziune dara s'a inplenitu dis'a unu magiaru asiediatu aici cu locuinti'a, care avendu mare influentia, multi factiarnici i se inchina si flu privescu de fac-totum. Acelu omu avú intru nimicu a declará in faci'a mai multora, cá:

„Atunci capata voi scóla ahela, kind porunci ministeriu vostru dela Bucuresci.“

La scóla de statu de aici, a carei sustinere costa pe anu peste 3 mii florini v. a., s'a introdusu si specialitatea de sculptura in lemnu (Schnitzerei, faragászat) sub conducerea unu invetiatoriu trimisu inadinsu spre acestu scopu. Cu tóte acestea, inca totu nu sunt indestuliti, voiescu se mai infintieze si la Colbu totu pe teritoriulu Rodnei una alta scóla filiala de statu pe sém'a baiesiloru, cá se si mai usiorede scopulu de magiarisare.

Intrebu: óre din contributiunea anuale, pe care o platesce si natiunea nóstra cu mare greutate, câte mii se inpartu spre ajutorarea scóleloru nóstre? De nu me insielu, asia credu cá se póte compara cu = 0.

Alu 2-lea prezentu este cassarea sigileloru vechi, cari sub sistem'a absolutistica s'au folositu dieci de ani, fóra de a fi vetamatu ambitiunea sau ochii celoru dela potere; apoi introducerea celoru cu inscriptiune magiara. Ele s'au introdusu prin ordonantia, din mana libera, adeca potere discretionaria.

Cu patientia de feru asteptamu si alu 3-lea prezentu, adeca sosirea dispositiunei pentru introducerea limbei magiare in scólele confessionale sustínute din propri'a nóstra sudóre. Se póte cá nu va fi departe nici anulu, care va incoroná acestu prezentu cu stergerea totala a limbiloru numite de ei straine, din scólele de nationalitate nemagiara, care apoi inca vá castigá meritulu de a fi inseratu in calindariulu aniloru de suferintia.

Speramu in sa, cá nice domnii preoti nu voru remané in restantia de asemenea presente.

Altumintrea sum convinsu, cá tóta forti'a si tendenti'a nu va avea altu resultatu, decâtu o mica paralisia, care prin electurulu tempulu delaturandu-se isi vá perde orice influentia asupra individiloru si cu atatu mai virtosu asupra natiunei intregi.

Totu in a. c. ar fi a se infintia in opidulu Rodna v. si o societate de pompieri (stingatori de focu), firese din contribuii partiale. Pana acum amu ajunsu, cá se avemu unu comitetu sub presiedinti'a dn. Mihalovics, si despartimentu activu sub domnulu comandante Fl. Domide. Dara precum se pare, numai cu atatu vomu remanea, pentrucá nice contribuii, nice sum'a venitulu, (minus) de 14 fl. dela balulu ungaro-armenescu, tinutu in 25 Ianuaru in favóre societatei, nu va fi in stare se acopere celea de lipsa.

Ne putemu bucura si veseli,

Cá plata nóstra si mai multa va fi. Dixi.

Sciri diverse.

— (Decoratiune.) Precum cetimu in „Hermannstädter Zeitung“ Majestatea Sa Imperatulu prin decretu ddo. 27 Ianuaru au acordatu pre langa scutirea de tacsá, crucea de cavaleru a oridinulu St. Stefanu d-lui comite supremu alu comitatulu Sibiu si comite alu natiunei sasesci Friedrich Wächter, in semnu de reconoscintia pentru meritele castigate intr'u promovarea afaceriloru publice.

— (Memori'a Ecaterinei Mocioni) s'a serbatu, precum scrie „Famili'a“, in sambat'a trecuta in B.-Pest'a cu o deplina solemnitate. Mai antaiu s'a ténutu unu parastasu, la care au asistatu intrég'a colonia romana de acolo, precum si alti numerosi stimatori ai ilustrei repaosatei. Dupa aceea publiculu romanescu s'au intr'unitu intr'una din incaperile „Hotelulu Nationalu“, unde stipendistii familiei mocioniane ténura o conferintia literara, esecutandu program'a publicata la tempulu seu si in diariulu nostru.

— (Restringere comunicatiunei.) Din partea ministerulu ungurescu s'au decretatu, cá din caus'a ciumei care grasédia in Russi'a, dela 10 Februaru st. n. in colo, intrarea si trecerea preste fruntaria din spre Romani'a incóce, va fi permisa numai pe la pasurile Timisiu, Oitusu si Orsiova.

— (Articole prohibite.) In urm'a decisiuniloru luate de conferinti'a ténuta in Vien'a asupra mesuriloru de aperare, ce au a se luá in contr'a ciumei asiaticé, „Wiener Zeitung“ publica anume acele articole care voru fi oprite de a trece in tíera. Acestea sunt: Premenele, vestminte, sdrentie (cárpe), blanarii, piei de orice categoria, talpe, besci, matie, peru, pene, icre negre, pesci, balsamu de sarepta, mai de parte conformu ordinulu de prohibitiune alu gubernulu prussianu mai sunt oprite: si petecele de charthia si filitiuri de postavu.

— (Esportu de fete unguresci la Berlinu.) Precum ne spunu diariile unguresci, in un'a din stradele cele mai elegante ale Berlinulu unu unguuru a deschisu, o locanda séu cum se dice pe la noi birtu, si care pre langa vendiarea de mancari si beuturi, se mai ocupa inca si cu unu altu negociu — adeca cu vendiarea de fete. Acelu demnu birtasiu publica din candu in candu prin diariile unguresci, ca la Berlinu se cauta cassieritie, gubernante etc. Din nefericire se afla mai multu de o féta, care seduse prin acele anuntiu incheie contractu cu birtasiulu, care dupa ce le au preamblatu din localu in localu si din cafenea in cafenea, le vinde apoi aceluia, care dá mai multu. Asia scriu „Magy. Lapok“, cá pe un'a din acele fete nefericite birtasiulu mai in dilele trecute, o a vendutu in tóta form'a unu medicu pentru sum'a de 1000 fl. v. a.

— (Vióre vechi.) La London a avutu locu de curendu vendiarea mai multoru vióre vechi, ce au atinsu pretiuri fórté mari. Doue vióre de ale celebrulu Stradivarius au fostu vendute câte cu 240 guinee bucat'a (guinea 25 fr.) O vióra alui Guarnerius s'a vendutu cu 600 guinee. Pana acum nu se platise asemenea pretiu pentru o vióra.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

3 Februaru.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	1. 99.50 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 102.— „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„ 98.25 „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„ 91.50 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%)	„ 83.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 96.25 „
Fondulu de pensiani (per 300 l. a.) cu 10%	„ 176.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„ 30.50 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 82.60 „
Dacia, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 200.— „
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 85.— „

Nr. 56 ex 1879.

(61) 2—3

Publicatiune.

Se aduce la cunoscintia publica, cá scaldelile minerale din Sangiorgiu*) se esarendeaza prin licitatiune publica pe 5 ani si anume: din 1-ma Martie 1879 pana la finea lui Decembre 1883.

Licatiunea se va ténua in opidulu Sangiorgiu in 15 Fauru 1879 st. n. antermediana la 10 óre. Pretiulu eschiamarei pe anu e 800 fl. v. a.

Licitantele are a depune, spre a potea licitá — vadiulu de 10 % alu pretiului eschiamarei, la Primari'a opidana din locu.

Oferte sigilate, timbrate si provediute cu vadiulu prescisu, se primescu pana in 14 Fauru a. c.

Conditiiunile de licitatiune se potu vedea in cancelari'a opidana din Sangiorgiu.

Sangiorgiu, in 22 Ianuaru 1879.

Primari'a opidana.

*) Aprópe de Nasaudu, cá-ci comune cu nume St. Giorgiu se afla in Transilvania 9.